

کنوانسیون ممنوعیت و اقدام فوری برای محو بدترین اشکال کار کودک، ۱۹۹۹

کنفرانس عمومی سازمان بین المللی کار ؛

با دعوت هیئت مدیره دفتر بین المللی کار هشتاد و هفتمین اجلاس خود را در تاریخ اول ژوئن ۱۹۹۹ میلادی (۱۳۷۸/۳/۱۱ هجری شمسی) در ژنو برگزار نمود ، و

با توجه به نیاز به تصویب اسناد جدید به منظور ممنوعیت و محو بدترین اشکال کار کودک ، به عنوان اولویت عمده برای اقدام ملی و بین المللی ، از جمله همکاری و مساعدت بین المللی ، برای اجرای کنوانسیون و توصیه نامه حداقل سن برای پذیرش اشتغال مصوب ۱۹۷۳ میلادی (۱۳۵۲ هجری شمسی) که کماکان اسناد اساسی در زمینه کار کودک می باشند ، و

با توجه به اینکه محو موثر بدترین اشکال کار کودک مستلزم اقدام فوری و جامع با در نظر داشتن اهمیت آموزش و پرورش پایه ای رایگان و نیاز به دور ساختن کودکان مورد نظر از تمامی این نوع کارها و تأمین بازپروری و سازگاری اجتماعی آنها ضمن توجه به نیازهای خانواده های آنها می باشد ، و

با یادآوری قطعنامه مربوط به محو کار کودک مصوب کنفرانس بین المللی کار در اجلاس هشتاد و سوم آن در سال ۱۹۹۶ میلادی (۱۳۷۵ هجری شمسی) ، و

با پذیرش اینکه کار کودکان تا حد زیادی معلول فقر است و اینکه راه حل درازمدت در رشد پایدار اقتصادی منتهی به پیشرفت اجتماعی ، به ویژه تسکین فقر و آموزش و پرورش همگانی ، قرار دارد ، و

با یادآوری کنوانسیون حقوق کودک مصوب ۲۰ نوامبر ۱۹۸۹ میلادی (برابر با ۱۳۶۸/۸/۲۰ هجری شمسی) مجمع عمومی سازمان ملل متحد ، و

با یادآوری اعلامیه سازمان بین المللی کار در مورد اصول و حقوق اساسی کار و سند تکمیلی آن ، مصوب هشتاد و ششمین اجلاس کنفرانس بین المللی کار در ۱۹۹۸ میلادی (۱۳۷۷ هجری شمسی) ، و

با یادآوری اینکه برخی از بدترین اشکال کار کودک موضوع سایر اسناد بین المللی هستند ، به ویژه کنوانسیون کار اجباری ، ۱۹۳۰ میلادی (۱۳۰۹ هجری شمسی) ، و کنوانسیون مکمل سازمان ملل متحد در زمینه لغو بردگی ، تجارت برده ، و نهادها و شیوه های مشابه بردگی ، ۱۹۵۶ میلادی (۱۳۲۵ هجری شمسی) ، و

با تصمیم به تصویب برخی پیشنهادها در رابطه با کار کودک که چهارمین بند از دستور کار اجلاس است ، و

با عزم به اینکه این پیشنهادها شکل کنوانسیون بین المللی به خود بگیرد ،

کنوانسیون زیر را که می تواند به عنوان کنوانسیون بدترین اشکال کار کودک ، ۱۹۹۹ میلادی (۱۳۷۸ هجری شمسی) ، خوانده شود در هفدهمین روز ژوئن سال یک هزار و نهصد و نود و نه میلادی (۱۳۷۸/۳/۲۷ هجری شمسی) تصویب می نماید .

ماده ۱ - هر عضوی که این کنوانسیون را تصویب می کند باید اقدامات فوری و موثری را برای تأمین ممنوعیت و محو بدترین اشکال کار کودک به عنوان موضوعی فوری اتخاذ نماید .

ماده ۲ - از نظر این کنوانسیون ، اصطلاح « کودک » در مورد کلیه اشخاص کمتر از (۱۸) سال بکار برده می شود .

ماده ۳ - از نظر این کنوانسیون ، اصطلاح « بدترین اشکال کار کودک » شامل موارد زیر است :
الف - کلیه اشکال بردگی یا شیوه های مشابه بردگی ، از قبیل فروش و قاچاق کودکان ، بندگی به علت بدهی و رعیتی و کار با زور یا اجباری ، از جمله استخدام به زور یا اجباری کودکان برای استفاده در درگیری مسلحانه ؛

ب - استفاده ، فراهم کردن یا عرضه کودک برای روسپی گری ، تولید زشت نگاری یا اجزای زشت نگارانه ؛

پ - استفاده ، فراهم کردن یا عرضه کودک برای فعالیت های غیر قانونی ، به ویژه برای تولید و قاچاق مواد مخدر به گونه ای که در معاهدات بین المللی مربوط تعریف شده اند ؛
ت - کاری که به دلیل ماهیت آن یا شرایطی که در آن انجام می شود ، احتمال دارد برای سلامتی ، ایمنی یا اخلاقیات کودکان ضرر داشته باشد .

ماده ۴ -

۱ - انواع کارهای موضوع بند (ت) ماده (۳) در قوانین یا مقررات ملی یا توسط مقام صلاحیت دار ، پس از مشاوره با سازمان های کارفرمایی و کارگری مربوط ، با در نظر گرفتن معیارهای بین المللی مربوط ، به ویژه بندهای (۳) و (۴) توصیه نامه بدترین اشکال کار کودک ، ۱۹۹۹ میلادی (۱۳۷۸ هجری شمسی) تعیین خواهند شد .

۲ - مقام صلاحیت دار ، پس از مشاوره با سازمان های کارفرمایی و کارگری مربوط ، وجود یا عدم وجود کارهایی که به این ترتیب تعیین شده اند را مشخص خواهد کرد .

۳ - فهرست انواع کارهایی که بر اساس بند (۱) این ماده تعیین شده اند به طور ادواری مورد بررسی قرار گرفته و در صورت لزوم ، با مشاوره با سازمان های کارفرمایی و کارگری مربوط ، بازننگری خواهد شد .

ماده ۵ - هر عضو پس از مشاوره با سازمان های کارفرمایی و کارگری ، ساز و کارهای مناسبی را برای نظارت بر اجرای مقرراتی که به این کنوانسیون ترتیب اثر می دهند ایجاد یا تعیین خواهد نمود .

ماده ۶ -

۱ - هر عضو ، برنامه های اقدام برای محو بدترین اشکال کار کودک را به عنوان یک اولویت طراحی و اجراء خواهد نمود .

۲ - این برنامه های اقدام با مشاوره با نهادهای دولتی و سازمان های کارفرمایی و کارگری مربوط و در صورت اقتضاء ، با توجه به نظرات سایر گروه های مربوط طراحی و اجراء خواهد شد .

ماده ۷ -

۱ - هر عضو کلیه اقدامات لازم را برای تضمین اجراء و اعمال موثر مقرراتی که به این کنوانسیون ترتیب اثر می دهند از جمله پیش بینی ، اعمال مجازات های کیفری یا ، در صورت اقتضاء ، مجازات های دیگر اتخاذ خواهد نمود .

۲ - هر عضو ، با در نظر گرفتن اهمیت آموزش و پرورش در محو کار کودک ، اقدامات موثر و زمان بندی شده ای را برای موارد زیر اتخاذ خواهد نمود :

الف - جلوگیری از به کار گرفته شدن کودکان در بدترین اشکال کار کودک ،

ب - فراهم آوردن کمک مستقیم لازم و مناسب برای دور ساختن کودکان از بدترین اشکال کار کودک و برای بازپروری و سازگاری اجتماعی آنها ،

پ - تضمین دسترسی به آموزش و پرورش پایه ای رایگان ، و در صورت امکان و اقتضاء ، آموزش حرفه ای ، برای کلیه کودکانی که از بدترین اشکال کار کودک دور می شوند ،

ت - تشخیص و دستیابی به کودکان در معرض خطر خاص ، و

ث - توجه داشتن به وضعیت خاص دختران .

۳ - هر عضو مقام صلاحیت دار مسوول اجرای مقرراتی را که به این کنوانسیون ترتیب اثر می دهند ، تعیین خواهد کرد .

ماده ۸ - اعضاء اقدامات مناسبی را برای کمک به یکدیگر در ترتیب اثر دادن به مقررات این کنوانسیون از طریق افزایش همکاری و یا کمک بین المللی از جمله برای حمایت از توسعه اجتماعی و اقتصادی ، برنامه های ریشه کن فقر و آموزش و پرورش همگانی اتخاذ خواهند کرد .

ماده ۹ - اسناد تصویب رسمی این کنوانسیون برای ثبت به مدیرکل دفتر بین المللی کار ارسال خواهد شد .

ماده ۱۰ -

- ۱ - این کنوانسیون فقط در مورد آن دسته از اعضای سازمان بین المللی کار که اسناد تصویب خود را نزد مدیرکل دفتر بین المللی کار ثبت کرده اند ، الزامآور خواهد بود .
- ۲ - این کنوانسیون (۱۲) ماه پس از تاریخی که در آن اسناد تصویب دو عضو نزد مدیرکل ثبت شده باشد ، لازم الاجرا خواهد شود .
- ۳ - پس از آن ، این کنوانسیون برای هر عضو دیگر ، (۱۲) ماه پس از تاریخ ثبت سند تصویب آن لازم الاجرا خواهد شد .

ماده ۱۱ -

- ۱ - عضوی که این کنوانسیون را تصویب کرده است ، می تواند پس از انقضای (۱۰) سال از تاریخی که در آن کنوانسیون در ابتداء لازم الاجرا می شود ، از طریق یادداشتی که برای ثبت به مدیرکل دفتر بین المللی کار ارسال می کند از عضویت انصراف دهد . این انصراف از عضویت تا یک سال پس از تاریخ ثبت آن نافذ نخواهد بود .
- ۲ - هر عضوی که این کنوانسیون را تصویب کرده است و ظرف مدت سال متعاقب انقضای دوره ده ساله یاد شده در بند پیشین ، از حق انصراف از عضویت پیش بینی شده در این ماده استفاده نمی کند ، برای یک دوره ده ساله دیگر متعهد خواهد بود و پس از آن می تواند با انقضای هر دوره ده ساله تحت شرایط پیش بینی شده در این ماده از عضویت در این کنوانسیون انصراف دهد .

ماده ۱۲ -

- ۱ - مدیرکل دفتر بین المللی کار ، تمامی اعضای سازمان بین المللی کار را از ثبت تمامی اسناد تصویب و اسناد انصراف از عضویت ارسالی از سوی اعضای سازمان آگاه خواهد کرد .
- ۲ - مدیرکل در هنگام آگاه نمودن اعضای سازمان از ثبت دومین سند تصویب ، توجه اعضای سازمان را به تاریخی که در آن کنوانسیون لازم الاجرا خواهد شد ، معطوف خواهد نمود .

- ماده ۱۳ - مدیرکل دفتر بین المللی کار جزئیات کامل تمامی اسناد تصویب و اسناد انصراف از عضویت را که طبق مفاد ماده پیشین نزد مدیرکل به ثبت رسیده است ، برای ثبت طبق ماده (۱۰۲) منشور سازمان ملل متحد به دبیرکل سازمان ملل متحد ارسال خواهد کرد .

ماده ۱۴ - هیئت مدیره دفتر بین المللی کار ، هر زمان که لازم تشخیص دهد ، گزارشی در مورد کارایی این کنوانسیون را به کنفرانس عمومی ارائه و ضرورت قرار دادن موضوع تجدیدنظر کلی یا جزئی آن در دستور کار کنفرانس را بررسی خواهد کرد .

ماده ۱۵ -

۱ - چنانچه کنفرانس با تجدیدنظر کلی یا جزئی این کنوانسیون ، کنوانسیون جدیدی را تصویب کند ، در این صورت جز در صورتی که کنوانسیون جدید به گونه دیگری پیش بینی نکرده باشد :

الف - علی رغم مفاد ماده (۱۱) فوق ، چنانچه و زمانی که کنوانسیون تجدیدنظر شده جدید لازم الاجرا شود ، تصویب کنوانسیون جدید توسط یک عضو از نظر قانونی ، متضمن انصراف فوری از عضویت در این کنوانسیون خواهد بود ،

ب - این کنوانسیون از تاریخ لازم الاجرا شدن کنوانسیون تجدیدنظر شده جدید ، برای تصویب اعضاء مفتوح نخواهد بود .

۲ - این کنوانسیون در هر صورت برای اعضای که آن را تصویب کرده اند اما کنوانسیون تجدیدنظر شده را تصویب نکرده اند ، با شکل و محتوای واقعی آن معتبر باقی می ماند .

ماده ۱۶ - نسخه های انگلیسی و فرانسوی این کنوانسیون از اعتبار یکسان برخوردار می باشند .
موارد یاد شده فوق متن معتبر کنوانسیون است که به اتفاق آراء به وسیله کنفرانس عمومی سازمان بین المللی کار در جریان هشتاد و هفتمین اجلاس آن که در ژنو برگزار شد و در تاریخ ۱۷ ژوئن ۱۹۹۹ میلادی (۱۳۷۸/۳/۲۷ هجری شمسی) خاتمه یافت ، تصویب شد .

توصیه نامه ممنوعیت و اقدام فوری برای محو بدترین اشکال کار کودک

کنفرانس عمومی سازمان بین المللی کار ،

با دعوت هیئت مدیره دفتر توافق های بین المللی کار هشتاد و هفتمین اجلاس خود را در تاریخ اول ژوئن ۱۹۹۹ میلادی (۱۳۷۸/۳/۱۱ هجری شمسی) در ژنو برگزار نمود ، و

با تصویب کنوانسیون بدترین اشکال کار کودک ، ۱۹۹۹ میلادی (۱۳۷۸ هجری شمسی) ، و با تصمیم به تصویب برخی پیشنهادها در ارتباط با کار کودک ، که چهارمین بند از دستور کار اجلاس است ، و

با عزم به اینکه این پیشنهادها شکل توصیه نامه مکمل کنوانسیون بدترین اشکال کار کودک ، ۱۹۹۹ میلادی (۱۳۷۸ هجری شمسی) خوانده شود ، در هفدهمین روز ژوئن سال یک هزار و نهصد و نه (۱۳۷۸/۳/۲۷ هجری شمسی) تصویب می کند .

۱ - مقررات این توصیه نامه مکمل مقررات کنوانسیون بدترین اشکال کار کودک ، ۱۹۹۹ میلادی (۱۳۷۸ هجری شمسی) (که از این پس ، از آن به عنوان « کنوانسیون » یاد می شود) است و در ارتباط با آنها اعمال خواهد شد .

اول - برنامه های اقدام

۲ - برنامه های اقدام موضوع ماده (۶) کنوانسیون به عنوان یک موضوع فوری ، با مشاوره نهادهای دولتی و سازمان های کارفرمایی و کارگری مربوط و با توجه به نظرات کودکانی که به طور مستقیم تحت تأثیر بدترین اشکال کار کودک قرار گرفته اند ، خانواده های آنها و در صورت اقتضاء سایر گروه های مربوط متعهد به اهداف کنوانسیون و این توصیه نامه تعیین و اجراء خواهند شد . این برنامه ها باید از جمله معطوف به موارد زیر باشند :

الف - تشخیص و محکوم کردن بدترین اشکال کار کودک ،

ب - دور ساختن یا جلوگیری از اشتغال کودکان در بدترین اشکال کار کودک ، محافظت از آنها در مقابل اعمال تلاقی جویانه و پیش بینی بازپروری و سازگاری اجتماعی آنها از طریق اقداماتی که نیازهای آموزشی ، جسمانی و روانشناختی آنها را در نظر بگیرد ؛

پ - توجه خاص به :

(۱) - کودکان کم سن و سال تر ،

(۲) - کودک دختر ،

(۳) - مشکل موقعیت های کار پنهان که در آنها دختران در معرض خطر خاص قرار دارند ؛

---

(۴) - سایر گروه های کودکان در معرض آسیب پذیری ها یا نیازهای خاص ؛

ت - تشخیص ، دستیابی و کار با جوامعی که در آنها کودکان در معرض خطر خاص قرار دارند ؛
ث - آگاه سازی ، حساس کردن و بسیج افکار عمومی و گروه های مربوط ، از جمله کودکان و خانواده های آنها .

دوم - کار خطرناک

۳ - در تعیین انواع کارها موضوع بند (ت) ماده (۳) کنوانسیون و در تشخیص جاهایی که این کارها وجود دارند ، از جمله باید به موارد زیر توجه شود :

الف - کاری که کودکان را در معرض سوءاستفاده جسمانی ، روانی یا جنسی قرار می دهد ،

ب - کار در زیرزمین ، زیرآب ، در ارتفاعات خطرناک یا در فضاهای بسته ،

پ - کار با ماشین آلات ، تجهیزات و ابزارهای خطرناک ، یا کاری که متضمن جابه جایی یا حمل بارهای سنگین با دست است ،

ت - کار در محیط ناسالم که ممکن است ، به طور مثال ، کودکان را در معرض موارد ، عوامل یا فرآیندهای خطرناک ، یا در معرض دما ، صدا ، یا ارتعاش های مضر برای سلامتی آنها قرار دهد ،

ث - کار تحت شرایط بسیار مشکل از قبیل کار برای ساعات طولانی یا در خلال شب یا کار در جایی که کودک به نحو غیر متعارفی محدود به کارگاه کارفرما است .

۴ - در زمینه انواع کارهای موضوع بند (ت) ماده (۳) کنوانسیون و بند (۳) بالا مقررات یا قوانین ملی یا مقام صلاحیت دار می تواند ، پس از مشاوره با سازمان های کارفرمایی و کارگری مربوط ، اشتغال یا کار از سن (۱۶) سالگی را مشروط به اینکه سلامتی ، ایمنی و اخلاقیات کودکان مربوط به طور کامل مورد حفاظت قرار گیرد و اینکه کودکان آموزش ویژه کافی یا آموزش حرفه ای در رشته مرتبط فعالیت را کسب کرده باشند اجازه دهد .

سوم - اجراء

- ۵

(۱) - اطلاعات و داده های آماری مفصل در زمینه ماهیت و گستره کار کودک باید گردآوری شده و به روز نگهداری گردد تا به عنوان پایه ای برای تعیین اولویت های اقدام ملی برای الغاء کار کودک ، به ویژه برای ممنوعیت و محو بدترین اشکال آن به عنوان موضوعی فوری به کار آید .

(۲) - تا حد امکان ، این اطلاعات و داده های آماری باید شامل داده های جداگانه به لحاظ جنس ، گروه سنی ، شغل ، رشته فعالیت اقتصادی ، موقعیت اشتغال ، حضور در مدرسه و محل جغرافیایی باشد . اهمیت نظام موثر ثبت مولد از جمله صدور گواهی های تولد ، باید در نظر گرفته شود .

(۳) - داده های مربوط درباره تخطی از مقررات ملی در زمینه ممنوعیت و محو بدترین اشکال کار کودک باید جمع آوری و به روز نگهداری گردند .

۶ - گردآوری و پردازش اطلاعات و داده های موضوع بند (۵) بالا باید با توجه به حق محرمانه بودن انجام شود .

۷ - اطلاعات جمع آوری شده بر اساس بند (۵) بالا باید به طور منظم به دفتر بین المللی کار انتقال داده شوند .

۸ - اعضاء به منظور نظارت بر اجرای مقررات ملی مربوط به ممنوعیت و محو بدترین اشکال کار کودک باید پس از مشاوره با سازمان های کارفرمایی و کارگری مربوط ساز و کارهای مناسبی ایجاد یا تعیین نمایند .

۹ - اعضاء باید اطمینان حاصل نمایند که مقامات صلاحیتداری که مسوولیت اجرای مقررات ملی در زمینه ممنوعیت و محو بدترین اشکال کار کودک را دارا می باشند با یکدیگر همکاری و فعالیت هایشان را هماهنگ می کنند .

۱۰ - قوانین یا مقررات ملی یا مقام صلاحیت دار باید کسانی را که در موارد عدم رعایت مقررات ملی در زمینه ممنوعیت و محو بدترین اشکال کار کودک باید مسوول شناخته شوند ، تعیین نمایند .

۱۱ - اعضاء تا آنجا که با قوانین ملی قابل تطبیق باشد ، باید با تلاش های بین المللی در زمینه ممنوعیت و محو بدترین اشکال کار کودک به عنوان موضوعی فوری از طریق زیر همکاری نمایند :

الف - گردآوری و مبادله اطلاعات مربوط به جرایم کیفری از جمله تخلفاتی که در ارتباط با شبکه های بین المللی هستند ،

ب - کشف و تعقیب کسانی که به فروش و قاچاق کودکان ، یا به استفاده ، فراهم آوردن یا عرضه کودکان برای فعالیت های غیر قانونی ، روسپی گری ، تولید زشت نگاری یا اجراهای زشت نگارانه اشتغال دارند ،
پ - ثبت مرتکبین این گونه جرایم .

۱۲ - اعضاء باید بدترین اشکال کار کودک مذکور در زیر را جرایم کیفری اعلام نمایند :

الف - کلیه اشکال بردگی یا روش های مشابه بردگی از قبیل فروش و قاچاق کودکان ، بندگی به علت بدهی و رعیتی و کار با زور و اجباری از جمله استخدام به زور یا اجباری کودکان برای استفاده در درگیری مسلحانه ،

ب - استفاده ، فراهم آوردن یا عرضه کودک برای روسپی گری ، تولید زشت نگاری یا اجراهای زشت نگارانه ، و

پ - استفاده ، فراهم آوردن یا عرضه کودک برای فعالیت های غیر قانونی ، به ویژه برای تولید و قاچاق مواد مخدر به گونه ای که در معاهدات بین المللی مربوط تعریف شده اند یا برای فعالیت هایی که مستلزم حمل یا استفاده غیر قانونی سلاح های گرم یا سایر سلاح ها است .

۱۳ - اعضاء باید اطمینان حاصل نمایند که مجازات ها از جمله در صورت اقتضاء ، مجازات های کیفری در مورد تخلف از مقررات ملی در زمینه ممنوعیت و محو هر یک از انواع کارهای موضوع بند (ت) ماده (۳) کنوانسیون اعمال می شود .

۱۴ - اعضاء همچنین باید به عنوان موضوعی فوری ، سایر راه های چاره جزائی ، مدنی یا اداری را ، در صورت اقتضاء ، برای تضمین اجرای موثر مقررات ملی در زمینه ممنوعیت و محو بدترین اشکال کار کودک از قبیل نظارت ویژه بر موسسات تجاری که از بدترین اشکال کار کودک استفاده کرده اند و در موارد اصرار بر تخطی ، ملاحظه لغو موقت یا دائم پروانه کار ، پیش بینی نمایند .

۱۵ - سایر اقدامات معطوف به ممنوعیت و محو بدترین اشکال کار کودک ممکن است موارد زیر باشند :

الف - آگاه سازی ، حساس سازی و بسیج عموم به طور کلی از جمله رهبران سیاسی ملی و محلی ، نمایندگان مجلس و قوه قضائیه ،

ب - درگیر کردن و آموزش سازمان های کارفرمایی و کارگری و سازمان های محلی ،

پ - تأمین آموزش مناسب برای مأموران ذی ربط دولتی ، به ویژه بازرسان و مأموران مجری قانون و برای سایر متخصصین مربوط ،

ت - پیش بینی تعقیب اتباع عضوی که جرائمی را مرتکب شده باشند بر اساس مقررات ملی در زمینه ممنوعیت و محو فوری بدترین اشکال کار کودک در داخل خود کشور ، حتی اگر این جرایم در کشور دیگری ارتکاب شده باشند ،

ث - ساده کردن تشریفات قانونی و اداری و اطمینان از این که آنها مناسب و آماده هستند ،

ج - ترغیب توسعه خط مشی ها به وسیله تعهداتی برای پیشبرد اهداف کنوانسیون ،

چ - نظارت و تبلیغ بهترین رویه های مربوط به محو کار کودک ،

ح - تبلیغ مقررات قانونی یا سایر مقررات در زمینه کار کودک به زبان ها یا لهجه های مختلف ،

خ - اتخاذ رویه های ویژه طرح دعاوی و تنظیم مقرراتی به منظور حمایت در برابر تبعیض و اقدامات تلافی جویانه کسانی که به طور قانونی بر خلاف مقررات کنوانسیون رفتار می کنند و نیز ایجاد خطوط کمکی یا نقاط تماس و مقامات رسیدگی و بازرسی کننده ،

د - اتخاذ اقدامات مناسب جهت بهبود زیربنای آموزش و پرورش و تربیت معلم برای برآوردن نیازهای پسران و دختران ،

ذ - تا حد امکان توجه به موارد زیر در برنامه های ملی اقدام :

(۱) - نیاز به ایجاد شغل و آموزش حرفه ای والدین و بزرگسالان در خانواده های کودکانی که در شرایط مورد نظر کنوانسیون کار می کنند ، و

---

(۲) - نیاز به حساس کردن والدین در مورد مشکل کودکانی که در چنین شرایطی کار می کنند .

۱۶ - افزایش همکاری و یا کمک بین المللی در میان اعضاء برای ممنوعیت و محو موثر بدترین اشکال کار کودک باید مکمل تلاش های ملی باشد و در صورت اقتضاء می تواند با مشاوره با سازمان های کارفرمایی و کارگری توسعه یافته و اجراء شود . این همکاری و یا کمک بین المللی باید شامل موارد زیر باشد :

الف - بسیج منابع برای برنامه های ملی یا بین المللی ،

ب - کمک متقابل حقوقی ،

پ - کمک فنی از جمله مبادله اطلاعات ،

ت - حمایت از توسعه اجتماعی و اقتصادی ، برنامه های ریشه کن کردن فقر و آموزش همگانی .

موارد یاد شده فوق ، متن معتبر توصیه نامه است که به اتفاق آراء به وسیله کنفرانس عمومی سازمان بین المللی کار در جریان هشتاد و هفتمین اجلاس آن در ژنو برگزار شد و در تاریخ ۱۷ ژوئن ۱۹۹۹ میلادی (۱۳۷۸/۳/۲۷ هجری شمسی) خاتمه یافت ، تصویب شد .